

DISSERTATIO V.

DE PROPRIETATIBUS ET PERFECTIONIBUS IPSIUS COMPOSITI THEANDRICI.

His demum cætera complectimur, quæ ad Christum, sive totum Theandricum compositum; pertinent; suntque 1º. *Tituli Christi*. 2º. *Operationes*, satisfactio et meritum. 3º. *Adoratio*; quo demum 4º. *Cultum Sanctorum*, ac SS. *Imaginum*, in gratiam Protestantium, reducimus; quæ sequentium Sectionum materiam dabunt et ordinem.

SECTIO I.

DE TITULIS CHRISTI.

Multiplices tituli Christi in divinis Scripturis deteguntur; inter quos cum dignitate primus sit, quod sit Filius Dei naturalis; ab eo ducemus ordinem, reliquos deinde brevius, cum longius in iis hæerere non exigit materia et scribendi ratio, exposituri.

ARTICULUS I.

UTRUM CHRISTUS HOMO, SIT VERUS AC NATURALIS DEI FILIUS?

427. *Nota I.* Filius vel est naturalis, vel adoptivus. *Naturalis*, ut adoptivo oppositus, est, cui jure nativitatis et sanguinis paterna debetur hæreditas. *Adoptivus*, qui ab alio genitus, sed ab alio electus et assumptus, gratis ad hæreditatem vocatur; unde adoptio definitur a Jurisconsultis: *Gratuita et liberalis personæ extraneæ ad hæreditatem assumptio*.

Nota II. Fide catholica certum est, Christum, in quantum Deus est, jure generationis æternæ, esse Filium naturalem Dei: cui repugnat adoptio, quæ ex essentia sua requirit personam extraneam ab adoptante, inque sola fundatur adoptantis gratia, nullumque supponit ante adoptionem in adoptando jus ad bona adoptantis; ideo nec Christus simpliciter pronuntiatus est Filius Dei adoptivus; quia importat suppositum divinum, ratione cujus est Filius Dei naturalis, habens ad bona æternæ Patris naturale jus. Hinc tantum con-

roversia est; an Christus, *in quantum homo*, sit verus ac naturalis Dei Filius?

Nota III. Circa finem seculi VIII. *Felix et Elipandus* Hispani, hic Tolitanus, ille Urgelitanus episcopus, Christum esse Filium Dei adoptivum docuerunt; uti enim EGINHARDUS ad annum 791. refert, cum Elipandus Felicem consuleret, quid de Christi humanitate sentiret? an Christus, secundum quod homo est, naturalis et proprius Dei Filius, an adoptivus dici debeat? Adoptivum dici debere, respondit Felix, idque scriptis ad eundem libris defendere conatus fuit; et cum Felice postea idem prædicavit Elipandus.

In variis continuo Synodis hoc dogma proscriptum fuit. 1º. In Foro Juliensi sub PAULINO Aquileiensi anno 791. In Ratisbonensi et ab ADRIANO I. anno 792. In Francofordiensi an. 794. sub ADRIANO I. et CAROLO M., præsentibus THEOPHYLACTO et STEPHANO episcopis. Continet vero Conc. hoc Canones 56. et Tractatus quatuor. Primus est epistola ADRIANI, alter est liber dictus *Sacro-syllabus*, auctoribus, ut putatur, PAULINO Aquileiensi, et aliis Italiæ episcopis. Tertius constat epistola synodica, data a Concilio ad Hispanos præsules. Quartus epistola est CAROLI M. ad *Elipandum*, qua ipsi damnationem ejus in Synodo significat.

Nota IV. Error vero ille: *Christus in quantum*, vel *quatenus homo*, est *filius Dei adoptivus*, tripliciter potest defendi; 1º. Ut particula *in quantum*, vel *quatenus* reduplicet ipsum suppositum; hinc error tum Arii fuit, ut aliunde constat; tum Nestorii, præter suppositum divinum in Christo, asserentis alterum creatum humanum, ratione cujus sit filius adoptivus. 2º. Ut reduplicet solam humanitatem, vel naturam humanam, quæ fuerat sententia GABRIELIS, ALMAINI, MAJORIS, docentium, Christi humanitatem, posse dici adoptatam, non tamen esse, filiam. 3º. Ut reduplicet utrumque, et suppositum Christi, et humanitatem; quæ DURANDI et SCOTTI opinio fuit.

Felicem et Elipandum non docuisse errorem illum in sensu Arii, satis convenit: nunquam enim hoc ipsis exprobratum est. In sensu Nestorii eos illum intellexisse, negat VASQUEZ; sed momenta sunt gravissima, quæ Nestoriani erroris illos reos agunt. Nam 1º. in epistola synodica aiunt Patres Francofordienses, eorum hæresin jam in Nestorio damnatam esse, illosque idem nomine *adoptionis* intelligere, quod Nestorius nomine *copulationis*; ambosque reprehendunt, quod Nestorio dicere anathema noluerint. Tum ibid. notant, juxta Felicem et Elipandum, Christum hominem ex servo adoptatum fuisse in filium; sed quid hoc aliud erat, quam cum Nestorio dicere: prius hominem purum creatum fuisse, ac deinde eVectum ad dignitatem Filii? 2º. *Sacro-syllabus* eos *novos hostes*; *at veterosa facee* (Nestorii) *pollutos* dicit. 3º. Eos cum erroris sui parente Nestorio sensisse, diserte refert JOHANNES Aurelianensis. Lib. 1. de Cult. Imag., ÆTHERIUS Auxumensis episcopus, et BEATUS in Asturia presbyter L. 1. cont. Elipandum. 4º. AGOBARDO teste, Lib. cont. Felicem; hic scripto, quod mortuus reliquerat, legitque AGOBARDUS, clare expresserat, Dei Patris Filium nullatenus dici debere passum, sed hominem ab eo assumptum; quæ ipsa fuerat Nestorii hæresis. His, quæ necessaria erant ad quæstionis intelligentiam, præmissis,

428. Dico. Christus, *in quantum homo*, est verus ac naturalis Dei Filius; et sub nulla ratione adoptivus.

Prob. I. Auctoritate S. SCRIPTURÆ. Et quidem, omissis textibus aliis, ad Rom. v. 32. inquit Apostolus: *Qui etiam proprio Filio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Quo in loco, observante ADRIANO I. S. P. epist. ad episcopos Hispaniæ, Christus vocatur Filius *proprius* secundum naturam illam ipsam, in qua traditus fuit, sive secundum humanitatem; ergo nequidem sub restrictione humanitatis (sive Christus, quatenus homo), dici potest filius adoptivus; vel secus admitti debent filii duo; alter naturalis, adoptivus alter; quod esset sentire cum Nestorio.

429. *Prob. II.* Auctoritate PATRUM qui ante Concilium Francofordiense floruerunt, e quibus S. HILAR. L. 3. de Trinit. n. 11. *Dominus*, inquit, *dixerat: Clarifica Filium tuum* (Joan. 17. 1.). *Non solum nomine contestatus est esse se Filium, sed et proprietate, qua dicitur tuum; multi enim nos filii Dei, sed non talis hic Filius. Hic enim et verus et proprius est Filius, origine, non adoptione; veritate, non nuncupatione.* S. ATHANASIUS L. 1. contr. Apollin. n. 12. *Errant qui dicunt, alium esse qui passus est Filius, et alium qui passus non est. Non enim alius est quam ipsum Verbum, quod passionem et mortem susceperit.* Et n. 13. *In illo ipso nomine, quod unicum est, res utraque significatur, divinitas nempe et humanitas. Ideoque homo dicitur Christus, Deus quoque dicitur Christus, ac Deus et homo est Christus, et unus est Christus.* S. AUGUSTIN. Tr. 82. in Joan. n. 4. Nos, inquit, *filiis gratia, non natura; Unigenitus autem natura, non gratia*; tum subdit: *An hoc etiam in ipso Filio ad hominem referendum est?* respondet: *ita sane.* Et in Enchirid. n. 33. *Unus Dei Filius, idemque hominis filius, unus hominis filius, idemque Dei Filius: non duo Filii Deus et homo, sed unus Dei Filius: Deus sine initio, homo a certo initio, Dominus noster Jesus Christus.* Præsules Africani in libello emendationis Leporii presbyteri, *in hoc, aiunt concordēs, maxime fides nostra consistit, ut credamus unicum Filium Dei, non adoptivum, sed proprium.* Plura apud Petavium L. 7. c. 2.

430. *Prob. III.* Auctoritate FRANCOFORDIENSIS Concilii propositionem illam: *in quantum homo, est Filius Dei adoptivus*, damnantis, non tantum in sensu Nestorii, sed absolute, in quocumque sensu; etiam sub expressa restrictione humanæ nostræ naturæ, servata licet unitate personæ. Nam 1º. in epist. synodica ad Hispanos ait de Christo (Labb. t. 7. p. 1044. C.): *Quid est aliud dicere eandem Virginem adoptivum vel servum genuisse, nisi negare Deum illam genuisse? Si Deus generatus est, nequaquam adoptivus (h. e. nulla ratione), sed Filius.* 2º. In ead. (Labb. ibid.): *Alia persona est proprii Filii, alia adoptivi filii servi: et scimus unam esse personam in Christo Deo, Dei et hominis*; ergo nec ut homo patitur dici adoptivum. 3º. In cit. ep. (Labb. ibid. p. 1043. D.) rationem dat: *Adoptivus siquidem non habet aliam significationem, nisi ut Jesus Christus non sit proprius Filius Dei: atqui hoc falsum esset; nam haberet significationem aliam, si Christus ut homo esset filius adoptivus, et componi posset cum filiatione naturali filiatione adoptativa, servata unitate personæ.* Unde 4º. ADRIANUS S. P. in ep. ad episc. Hisp. (Labb. ibid. p. 1014. D.) rejicit *adoptionem Jesu Christi Filii*

Dei secundum carnem (humanitatem) tanquam *perfidiam*: quia *hoc sancta Dei Ecclesia nunquam credidit*: et in Sacrosyllabo dicitur (Lab. ibid. p. 1023. E.): *De beata Virgine inenarrabiliter sumpsit, non adoptavit carnem*. Ac rursus in epist. synod. (Lab. ibid. p. 1033. D.): *Hoc, quod Joannes dixit: vidimus gloriam ejus quasi Unigeniti a Patre... contra adoptionem carnis facit*. En, nequidem patitur Concilium dici humanitatem adoptatam; hæc enim per carnem intelligitur, sicut Joan. 1. *Verbum caro factum est*.

431. *Prob. IV. RATIONE. 1º.* Christus et homo sunt nomina concreta, quæ personam connotant: sed persona Christi est Filius naturalis, non adoptivus; ergo Christus *ut homo*, nihil aliud sonat, quam Verbum subsistens in natura humana: sed hoc est vere et substantialiter Filius Dei naturalis; ergo. 2º. Adoptio cadit in personam extraneam, quæ ex mero adoptantis favore et gratia, non ex origine et natura, vocatur ad hæreditatem; definitur enim: *gratuita et liberalis personæ extraneæ ad hæreditatem assumptio*; quæ definitio colligitur ex *Inst. et ff. de Adoptionib.*; atque ita adoptionem intelligunt non tam Jurisconsulti, quam Theologi ac homines passim; et ita sumpserunt Patres Francofordienses. Unde essentialiter duo requirit: primum, ut, qui adoptatur, sit persona respectu adoptantis extranea. Alterum, ut nullum habeat jus ad hæreditatem: atqui nulla est in Christo persona extranea, etiam *quatenus homo est*; sed unica eaque divina, et Christus quæ homo habet jus ad hæreditatem Dei, quæ est visio beatifica; ergo.

Hinc patet etiam, cur nec humanitas dici possit adoptata; quia non est persona, in quam solam cadit denominatio adoptionis; ac ratione unionis hypostaticæ habet jus ad hæreditatem intrinsecum.

432. *Obj. I. E* veteribus varii Patres, cum de Christo agunt, adoptionis nomen adhibent; ergo. *Prob. Ant.* Nam 1º. S. IRENEUS L. 3. cont. Hær. c. 49. n. 1. *Qui Filius Dei est, inquit, Filius hominis factus est, commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat Filius Dei*, 2º. S. HILARIUS L. 2. de Trinitat. n. 27. *Ita potestatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur*. 3º. S. CYRILLUS Alexandrin. de Trinit. Dial. 3. (opp. t. 5. part. 1ª. p. 486. A.); *Adoptatus nobiscum*. 4º. S. AUGUST. L. de Prædest. Sanct. c. 15. n. 30. dicit Christum *gratia talem ac tantum esse*. 5º. S. ILDEPHONSUS et alii Toletani præules Christum esse Filium Dei adoptivum credebant; ut constat ex ipsa epist. Conc. Francofordiense (Lab. t. 7. p. 1033. B.): *Etsi Ildephonsus vester in orationibus suis Christum adoptivum nominavit, etc.*; ergo.

R. *Generaliter D. Ant.* Adhibuerunt adoptionis nomen, quod crederent Christum esse filium adoptivum: vocem *adoptionis* in rigore sumendo *N.* per adoptionem intelligendo assumptionem naturæ humanæ gratis, sine ullis antecedentibus meritis, ad unionem cum Verbo *C.* Hæc vero assumptio latiori sensu dicitur adoptio, et longe diverso ab eo, de quo hic quæstio est. Sicque explicari debent S. IRENEUS, HILAR., CYRILL., AUGUST.

Et quidem, quod S. HILARIUM attinet, habes ejus verba supra recitata. Quod vero HINC MARUS in Præf. L. cont. Gottschalcum, item ALCUINUS velint in Hilario pro *adoptatur* legendum esse *adoratur*, et a *Felice* corruptum

fuisse S. HILARIUM; fides sit penes asserentes. Negat PETAVIUS hic, contendens verbum *adoratur* minus coherere cum antecedentibus, quam *adoptatur*; quia eo loco antithesin facit HILARIUS, quæ cum deitatis insignibus, ea, quæ sunt naturæ humanæ vilia, comparantur. Similiter de S. AUG. mente constat ex ejus verbis supra, de S. CYRILLO vero ex ejus contra Nestorium gestis, contra quem unam solam in Christo personam propugnavit, scilicet divinam Verbi.

Ad 3ºm. et ult. N. hoc de ILDEPHONSO et aliis Toletanis episcopis. Ita quidem objecerat Elipandus; sed quod ipsa ILDEPHONSI scripta non adessent, ex quibus dicti veritas detegi potuisset; respondebant PP. non asserendo, sic credidisse ILDEPHONSUM; sed quasi permittendo: *etsi Ildephonsus vester, etc. noster Gregorius Pontifex Romanæ fidei semper eum unigenitum nominare non dubitavit*. Cæterum falso hoc Elipandum jactasse, ex ipso ILDEPHONSO constat L. de partu virginis (Biblioth. magn. PP. t. 9. p. 123. B.): *Ergo non illum, ut cæteros adoptio Filios, Dei fecit Filium; sed divinitatis natura illum in proprium Dei Filium exaltavit*. Et L. de Virginit. perpetua S. Mariæ c. 41. (ibid. p. 120. A.): *Propter duarum naturarum proprietatem in unitate personæ Dei connexam, Dei et hominis unius Christi hæc sola homo mater est virgo. Ita in utraque natura unum generans filium, ut idem sit Filius Dei, qui Filius hominis; nec alter sit Filius hominis, quam qui Filius Dei*.

433. *Obj. II.* Christus ut homo non est Deus; ergo neque Filius naturalis Dei.

R. *D. Ant.* Non est Deus formaliter *C.* non est Deus hypostatice *N.* Sed hoc jam sufficit, ut sit et dicatur Filius naturalis Dei; cum enim homo nomen concretum sit, simul cum natura personam importat: sed persona Christi ut hominis est Filius naturalis Dei; est enim persona Verbi.

434. *Inst. 1.* Potest Christus, quæ homo, dici servus late dictus, ratione naturæ humanæ; non obstante, quod Christus et servus nomina concreta sint; ergo etiam sic Filius adoptivus dici potest.

R. *N. Cons.* Nam *disparitas* est, quia servitus late dicta, quæ in hac quæstione nihil aliud est, quam subjectio ad Deum et essentialis dependentia a Deo, non tam suppositum afficit, quam naturam, ac proin ratione hujus supposito convenire potest, et solam potest afficere naturam; utpote quæ, abstrahendo etiam a persona, est quid subjectum Deo, essentialiter dependens a Deo; ergo serva late dici potest. Sed *filiatio* est proprietas præcise personalis, et supposito ratione sui convenit. Hinc reduplicatio: *Christus, quatenus homo*, nequaquam cadere debet supra formam, seu naturam; sed homo *specificative* sumi debet, ut dicens naturam suppositam. *Disparitas hæc est D. THOMÆ* hic ad 3. *Dicendum, quod esse creaturam, et etiam servitum, vel subjectio ad Deum non solum respicit personam, sed etiam naturam; quod non potest dici de filiatione*.

Cujus ratio ulterior est, quod ad relationem filii requiratur generatio passiva, perfecta, ac completa; filiatio enim ens completum in specie generantis respicit, proinde et suppositum: sicut enim paternitas, quia generationem sequitur, non convenit naturæ; sic nec filiatio, cum generationem

passivam sequatur. Inde in divinis non permittuntur hæ propositiones : *Natura divina generat : Natura divina est genita*. E contra orthodoxæ sunt : *Pater generat : Filius generatur* ; ergo relatio filiationis ultimum generationis terminum, sive suppositum, non naturam respicit et denominat. Unde rursum Doctor Angelicus hic in 3. D. 8. q. 1. a. 5. ad 1. ait : *Subjectum filiationis non potest esse natura ; cum sit ejus, quod habet complementum speciei*. Ideoque ibid. a. 1. ad 5. dixerat : *Ad filiationem requiritur plus, quam ad nativitatem, vel ortum ; scilicet, ut quod exit per generationem a generante, sit completum in specie generantis ; et ideo fructus arborum, ova avium, et capilli, et alia hujusmodi non habent rationem filiationis, licet dicantur nasci*.

435. *Inst. 2.* Christus quod sit Filius naturalis Dei, non habet ab humanitate ; ergo Christus quatenus homo non est filius naturalis Dei ; ergo adoptivus est.

R. C. A. D. *Cons.* Si τὸ quatenus homo sumatur reduplicative, quasi humanitas esset ratio formalis, ob quam Christus sit Filius naturalis Dei, sic quatenus homo non est Filius naturalis Dei C. Falsum enim est, humanitatem esse rationem formalem filiationis Christi, juxta dicta. Si sumatur specificative, ut sumi debere diximus N.

436. *Inst. 3.* Ratio filiationis naturalis est vera et naturalis generatio : sed Christus quatenus homo a Deo per veram et naturalem generationem non procedit ; ergo.

R. D. *Ant.* Ratio sola et unica filiationis naturalis est naturalis generatio N. etiam unio hypostatica, qua naturæ communicatur persona illa, quæ est genita, est ratio filiationis naturalis C. Unde causa remota filiationis naturalis Christi est generatio divina passiva personæ Verbi ; causa proxima et formalis est ipsa persona Verbi substantialiter conjuncta humanitati per unionem hypostaticam. Ex quo fit, quod, licet tota Trinitas sit causa effectiva unionis, Christus tamen dici non possit filius totius Trinitatis ; quia filiatio Christi remote et ultimato fundatur in generatione divina passiva.

437. *Inst. 4.* Christus ut homo non potest dici Verbum, aut imago Patris. Item, si Pater assumeret naturam humanam, non foret Pater ut homo ; quia ut homo non generaret ; ergo nec Christus ut homo dici debet naturalis Dei Filius.

R. N. *Ant.* quoad utrumque ; sed eodem sensu Christus ut homo potest dici Verbum, imago Patris, quo Filius Dei naturalis dicitur ; quanquam modo specialiori Filius dicatur ; quia filiatio est proprietas personalis, soli personæ conveniens. Similiter eodem sensu, in altera hypothesis, prima persona ut homo esset Pater æterni Verbi : uti modo Christus illius Filius naturalis est.

438. *Obj. III. 1º.* Gratia habitualis effectus est filiatio adoptiva : sed hæc fuit in Christo, et quidem ejusdem speciei cum nostra, et in excellentissimo gradu ; ergo. 2º. Licet Verbum sit de se suppositum extraneum

naturæ humanæ ; potest tamen facere natura humana, cui unitur, ut sit filius naturalis B. M. Virginis, sicque fiat huic intraneum ratione naturæ ipsi intraneæ ; ergo etiam potest natura extranea facere, ut suppositum de se intraneum fiat extraneum, et subjectum capax filiationis adoptivæ per gratiam. 3º. Si Christus nequeat dici adoptivus ; ergo Theologi illi, qui ita senserunt, adhuc post Conc. Francofordiense essent hæretici ; ut Scorus, DURANDUS : sed nemo illos ut hæreticos habet. 4º. Qui est Filius Dei per naturam, potest esse Filius Dei per prædestinationem ; nam de Christo Filio Dei dicitur ab Apost. ad Rom. 1. *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute* ; ergo etiam poterit dici, Filius Dei per adoptionem.

Ad 1^{am}. R. D. M. Est hic effectus gratiæ habitualis in subjecto capaci filiationis adoptivæ, quale sunt cæteri puri homines C. si subjectum incapax sit illius filiationis N. Sed Christus, cum non sit persona extranea Deo, filiationis adoptivæ capax non est.

Ad 2^{am}. N. *Cons.* *Disparitas* est, quia, ut suppositum, quod est intraneum, fiat extraneum, debet amittere prædicata positiva sibi propria et naturalia, per quæ erat secundum se intraneum : scilicet naturam habitam primo per se per generationem : sed Verbum hæc amittere non potest, estque talis mutationis essentialiter incapax. At nihil amittit Verbum, dum, ratione naturæ assumptæ, fit suppositum matri intraneum, quasi domesticum ad terminandam generationem, adeoque filiationem, generationis terminum ; non enim ideo desiit esse intraneum Patri. Unde de eo Ecclesia : *Mirabili mysterio, id quod fuit permansit ; et quod non erat assumpsit*.

Ad 3^{am}. R. N. *seq.* Quia acta Concilii Francofordiense diu, ut putatur, hæreticorum astutia, latuerunt incognita, dum demum a SURIUS, qui anno 1578. obiit, detegerentur. Unde Theologi illi, qui tum Christum adoptivum, sensu supra exposito, asserebant ; quia acta Concilii illos latebant, accusari hæresis nullatenus possunt.

Ad 4^{am}. N. *Cons.* Alia est ratio adoptionis, alia prædestinationis ; nam adoptio essentialiter requirit personam, quæ sit respectu adoptantis extranea ; at prædestinatio respicit personam non solum secundum id, quod est ei naturale ; sed etiam secundum id, quod potest personæ convenire aliunde, ideoque Christus dicitur prædestinatus Filius Dei, non secundum quod subsistit in natura divina ; sic enim est Filius Dei naturaliter ; sed secundum quod subsistit in natura humana. Et vera est enunciatio hæc : *Christus ut homo prædestinatus est filius Dei naturalis* ; vel ad filiationem Dei naturalem.

Ratio ulterior est, quia prædestinatio proprie accepta est Dei præordinatione ab æterno de his, quæ per gratiam facturus est in tempore ; et ad prædestinationem sufficit, quod subjectum potuerit non habere hunc terminum : atqui hoc suppositum Christus, ratione naturæ humanæ, potuit non habere filiationem Dei : et Christo ut homini convenit in tempore, per gratiam unionis, esse Filium naturalem Dei ; licet enim personæ Christi ut subsistenti in natura divina naturale sit esse Filium Dei naturalem ; non tamen ei naturale id est secundum naturam humanam. Quam rationem in terminis S. THOM. hic a. 1. ad 2. ubi. *Quamvis enim, inquit, sit naturale illi personæ secundum se consideratæ, quod sit Filius Dei in virtute ; non tamen*

est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc sibi convenit per gratiam unionis. In quo secutus est S. Aug. quem refert L. de Prædest. Sanctior. c. 13.

ARTICULUS II.

EXPENDUNTUR RELIQUI TITULI CHRISTI.

Ex cæteris Christi titulis alii sunt honoris et potestatis; alii amoris; alii officii: ex quibus hic præcipuos delibamus.

439. Dico I. Tituli HONORIS ET POTESTATIS sunt sequentes: et quidem est
1. *Rex et Dominus omnium*; non tantum qua Deus est, ut per se patet; sed et qua homo, juxta illud ad Hebr. 1. *Novissime nobis locutus est in Filio, quem constituit hæredem universorum.* Ac Dan. 7. *Dedit ei potestatem, et honorem et regnum.* Uti enim Christus, qua Deus, hæc omnia habet ex natura; ita et qua homo, ex dono Patris ac libera constitutione eadem communicata accepit.

Hoc tamen regnum Christi, qua hominis, in mundo potissimum spirituale fuit; cum politicum aliud agnoscere nollet, ac Pilato diserte responderet, Joan. 18. 36. *Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum; ministri mei utique decertarent, ut non traderer Judæis; nunc autem regnum meum non est hinc.* Ad quæ verba S. Aug. Tr. 115. in Joan. n. 2. *Audite ergo, inquit, Judæi et Gentes, audi, circumcisio; audi, præputium; audite, omnia regna terrena: non impedio dominationem vestram in hoc mundo... Regnum meum non est de hoc mundo. Quid vultis amplius? Venite ad regnum quod non est de hoc mundo; venite credendo, et nolite scire metuendo.* Hac etiam potestate regia spirituali sola usus est, condendo Ecclesiam, eique leges dando; instituendo sacramenta; ordinando Apostolos, et mittendo ad prædicandum, etc. Ut proinde, qua homo, vel executionem regni potestatis politicæ non acceperit; vel huic renuntiaverit. Unde et allatus supra textus ad Hebr. 1., Dan. 7., de regno potius spirituali intellige.

440. II. *Sacerdos verus et novæ Legis Pontifex*, juxta illud ad Hebr. 4. 14. *Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit celos, Jesum Filium Dei* Et prob. ratione: Sacerdotis enim officium est, agere mediatorem Deum inter et homines, offerre pro populo preces et sacrificia, juxta illud ad Hebr. 5. 1. *Omnis pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro peccatis.* Sed hoc præstitit Christus; nam est semper vivens ad interpellandum pro nobis, ad Hebr. 7. 25. Item ad Hebr. 9. 14. *Quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram.* En, se ipsum obtulit; scilicet simul sacerdos et victima.

Sacerdos tamen fuit qua homo, sive secundum naturam humanam; sacerdotium enim et sacrificium dicunt submissionem in offerente et re oblata; sed submitio Christo tantum qua homini convenit, non qua Deo.

Porro sacerdos est in æternum, et secundum ordinem Melchisedech, juxta illud Ps. 109. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.*

Quæ repetit Apostolus ad Hebr. 5. et Christo applicat. Ac 1º. quidem est sacerdos æternus; quia caret successore, et semper ipse est offerens, et sacerdotes reliqui ejus ministri sunt. Ratione vero sacrificii cruenti in cruce oblato, habet etiam sacerdotium æternum, sed quoad effectum, et representationem pretii semel oblato; de hoc enim ait Apost. ad Hebr. 10. 14. *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.*

2º. Est sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Hoc quidem late ostendit Apostolus ad Hebr. c. 6. et 7. Quinque nimirum figuris illa Christi in Melchisedech præfiguratio constat. 1. Quia nomen ipsum Melchisedech idem sonat, ac rex justitiæ; at Christus verus rex justitiæ est. 2. Melchisedech fuit rex Salem, id est, pacis; sed Christus idem est pacem Deum inter et hominem restituens. 3. Melchisedech dicitur sine patre, sine matre; Christus secundum humanitatem sine patre; secundum divinitatem sine matre est. 4. Melchisedech dicitur, neque initium dierum, neque finem vite habens; Christus qua Deus initium non habet; qua sacerdos non finem. 5. Sacrificium Melchisedechi in pane et vino constitit, Gen. 14. 18.; sed et Christus sub speciebus panis et vini corpus et sanguinem suum obtulit; offertque adhuc per ministros sacerdotes. Unde S. CYPRIAN. ep. 63. ad Cæcilian. n. 4. *Quis magis sacerdos Dei summi, quam Dominus noster Jesus Christus; qui sacrificium Deo Patri obtulit, et hoc idem, quod Melchisedech: id est, panem et vinum, suum scilicet corpus et sanguinem.*

Quin ideo proprie dicitur sacerdos æternus, quod adhuc sacrificet per ministros; nam sacerdos non potest dici, qui non habeat sacrificium aliquod, quod offerat; hoc vero sacrificium non potest esse sacrificium cruentum crucis, utpote quod transiit et repeti non potest, quia Christus jam non moritur, ut ait Apostolus; ergo debet esse aliud: sed aliud assignari nequit, quam quod offertur in Ecclesia sub speciebus panis et vini, ipsum Christi corpus et sanguis; a quo et alterum sequitur, quod sit secundum ordinem Melchisedech æternus; hæc enim characteristicæ nota est sacerdotii Melchisedechi et specifica, quod in pane et vino obtulerit. Unde et Gen. 14. cit. cum dicitur obtulisse panem et vinum, ratio datur: *Erat enim sacerdos Dei altissimi.* Inde sacrificium Missæ probant Theologi, et late Tract. de Sacram. Euchar., quo pertinet, probatum jam habes.

441. III. *Caput hominum et angelorum*, juxta illud ad Ephes. 1. 20. *Suscitans illum a mortuis, et constituens ad dexteram suam in celestibus, supra omnem principatum... Et omnia subiecit sub pedibus ejus, et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius:* ubi in priore parte textus etiam angeli comprehenduntur. Inde etiam conficitur, ipsum esse caput Ecclesiæ secundum naturam humanam. Nam secundum eam naturam Apostolus testatur Christum constitutum esse caput totius Ecclesiæ, secundum quam fuit suscitatus a mortuis: sed fuit suscitatus a mortuis secundum naturam humanam, non divinam; ergo.

Dicitur porro caput Ecclesiæ tripliciter: 1º. Ratione ordinis; sicut enim caput est principalis pars hominis: ita Christus Ecclesiæ ob summam propinquitatem ad Deum. 2º. Ratione perfectionis; sicut enim in capite vigent omnes sensus, cum in reliquis membris solus vigeat tactus: ita in Christo plenitudo est omnium gratiarum, ut ait AUGUSTIN. ep. 187. ad Dardan. n. 40.